

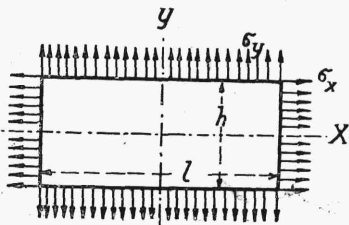
2. Wyciąganie i ściskanie dwukierunkowe.

Wszystkie obliczenia poprzedniego paragrafu przeprowadziliśmy w założeniu, że przy wydłużaniu się pręta nie ulegają zmianie wymiary jego przekroju poprzecznego.

Chociaż w obliczeniach technicznych założenie takie nie wywołuje poważniejszych błędów, nie jest ono jednak ściśle, gdyż zarówno badania doświadczalne, jak i głębsze wywody teoretyczne, doprowadzają do wniosku, że, przy wydłużeniu się pręta, jego wymiary poprzeczne ulegają skróceniu.

Stosunek między jednostkowym wydłużeniem ϵ a jednostkowym zwężeniem nazywa się liczbą (współczynnikiem) Poisson'a. Liczba ta może być uważana za niezależną od naprężeń dla żelaza ($\mu=0,28$) i stali ($\mu=0,29$), waha się natomiast w dość szerokich granicach dla drzewa, żeliwa i kamieni (por. rozdz. XX, 1). Jest ona zawsze mniejsza od $\mu=0,5$.

Weźmy prostopadłościan (uwidoczniony na rys. 97) o długości nieograniczonej (w kierunku prostopadłym do płaszczyzny rysunku), obciążony równomiernie w kierunku prostopadłym do ścian.

Rys. 97.

Obciążenia jednostkowe, działające równoległe do osi OX i OY , niech będą odpowiednio $q_x = \sigma_x$ i $q_y = \sigma_y$. Będą one wywoływały w płaszczyznach równoległych do ścian prostopadłościanu naprężenia normalne, odpowiednio równe σ_x i σ_y . Jeżeli weźmiemy teraz przekrój nachylony pod kątem φ do osi Y -ów, wówczas siły, działające

na ściany prostopadłościanu, wywołają naprężenia normalne do przeprowadzonego przekroju, których wielkość może być wyznaczona ze wzoru:

$$\sigma = \sigma_x \cos^2 \varphi + \sigma_y \sin^2 \varphi \quad (130')$$

ustawionego analogicznie do wzoru (130). Z równania tego wynika, że $\max \sigma$ będzie równe albo σ_x albo σ_y w zależności od tego, które z nich jest większe. Odpowiednio, dla naprężenia stycznego otrzymamy wzór następujący, analogiczny do wzoru (131):

$$\tau = \frac{\sigma_x}{2} \sin 2\varphi - \frac{\sigma_y}{2} \sin 2\varphi \quad (131')$$

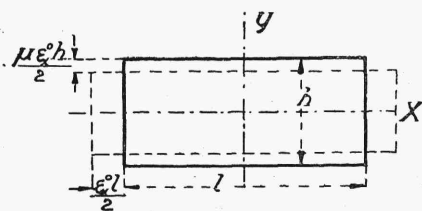
skąd wynika, iż naprężenie

$$\tau_{\max} = \frac{\sigma_x - \sigma_y}{2}$$

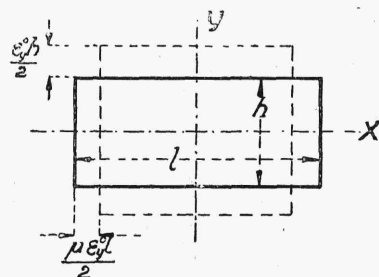
będzie miało miejsce przy $\varphi = 45^\circ$.

Pod wpływem naprężeń σ_x przekrój prostopadłościanu otrzyma kształt przedstawiony na rys. 98, pod wpływem zaś naprężeń σ_y kształt przedstawiony na rys. 99.

W pierwszym wypadku przekrój prostopadłościanu w płaszczyźnie rysunku doznałby wydłużenia jednostkowego ε_x^0 w kierunku osi OX i zwężenia jednostkowego $\mu \varepsilon_x^0$ w kierunku osi OY . W drugim wypadku doznałby on w kierunku osi OY wydłużenia jednostkowego ε_y^0 , a w kierunku osi OX zwężenia jednostkowego $\mu \varepsilon_y^0$.

Rys. 98.

Rys. 99.

Oznaczając przez ε_x i ε_y sumaryczne wydłużenia jednostkowe w kierunku osi OX i OY , otrzymujemy, że

$$\begin{aligned} l \varepsilon_x &= l \varepsilon_x^0 - l \mu \varepsilon_y^0 \\ h \varepsilon_y &= h \varepsilon_y^0 - h \mu \varepsilon_x^0 \end{aligned} \quad (132)$$

lub też, wobec zależności (113), że

$$\varepsilon_x = \frac{\sigma_x}{E} - \mu \cdot \frac{\sigma_y}{E} \quad (133)$$

$$\varepsilon_y = \frac{\sigma_y}{E} - \mu \cdot \frac{\sigma_x}{E} \quad (134)$$

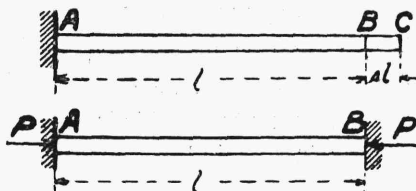
Z równań (133) i (134) dostajemy następujące wzory dla naprężeń przy wyciąganiu lub ściskaniu dwukierunkowym:

$$\sigma_x = \frac{E}{1-\mu^2} (\varepsilon_x + \mu \varepsilon_y) \quad (135)$$

$$\sigma_y = \frac{E}{1-\mu^2} (\varepsilon_y + \mu \varepsilon_x) \quad (136)$$

3. Statycznie niewyznaczalne wypadki wyciągania i ściskania.

Bierzemy pręt nieważki utwierdzony w obydwóch końcach (rys. 100). Na pręt ten nie działają żadne siły zewnętrzne. Przypuśćmy, że temperatura środowiska, w którym się pręt znajduje, podniosła się o t^0 . Gdyby

Rys. 100.

pręt był w końcu B swobodny, to doznałby, pod wpływem zmiany temperatury, wydłużenia:

$$\Delta l = l \cdot t \cdot \alpha \quad (137)$$

gdzie α jest to współczynnik rozszerzalności danego materiału t. j. wydłużenie jednostkowe pręta z danego materiału przy podniesieniu się temperatury o 1^0 .

Ponieważ oba końce pręta są zamocowane i wydłużenie jego nie jest możliwe, muszą w punktach A i B powstawać pewne siły ściskające P , wywołujące skrócenie pręta na tę samą wielkość Δl , na jaką się on wydłużył pod wpływem zmiany temperatury. Skrócenie to równa się:

$$\Delta l = \frac{P \cdot l}{E \cdot A} \quad (138)$$